

ת"פ 66313/12/15 - משה יעקב חברוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 66313-12-15 מדינת ישראל נ' עליאש ואח'
תיק חיצוני: 430967/09

בפני	כבוד השופט ירון לוי
מבקש (נאשם 2)	משה יעקב חברוני
נגד	
משיבה (מאשימה)	מדינת ישראל

החלטה

פתח דבר

1. עסקינן בשלוש בקשות שהגיש המבקש (הנאשם 2), לפי סעיף 74(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: "**החסד"פ**"), להורות למשיבה, להעביר לעיונו חומר חקירה כדלקמן:
א. כל חומרי החקירה ששימשו את משרד מבקר המדינה בהכנת דוחות הביקורת בעניין קופות החולים (בקשה 30);
ב. כל חומר חקירה שנאסף, נערך או המצוי בידי פרקליטות מחוז תל אביב (פלילי) (בקשה 32);
ג. תיעוד הפגישות שערך המבקש עם חוקרי יאח"ה, ואת תיעוד המידע שמסר המבקש לחוקרים (בקשה 41).

רקע

2. במסגרת כתב אישום רחב היקף, מואשם המבקש, יחד עם אחרים, בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (לפי סעיף 415 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "**החוק**")) ביחד עם סעיף 29 לחוק; רישום כוזב במסמכי תאגיד (לפי סעיף 423 לחוק, ביחד עם סעיף 29 לחוק); ומרמה והפרת אמונים בתאגיד (לפי סעיף 425 לחוק).
בכתב האישום, נטען כי המבקש, ששימש כמנהל מחוז ירושלים של קופת חולים מאוחדת (להלן: "**קופת החולים**"), התקשר יחד עם אחרים, בהסכם להעברת מטופלים אל קופת החולים, בתמורה לתשלום. הסכם, הנוגד את הדין ואת הנחיות משרד הבריאות. על פי הנתען, במעשיו אלה, קשר המבקש, עם אחרים, להונות את קופת החולים, מוסדותיה, מנהליה ומנגנוני הביקורת שלה, במטרה להסתיר את ההסכם, הבלתי חוקי, המתואר.

בקשה 30 - מסמכים ממבקר המדינה

נימוקי הבקשה

3. לטענת ב"כ המבקש, כתב האישום הוא תולדה של בדיקה שערך מבקר המדינה, במסגרתה התגלו ליקויים בפעילות קופת החולים, שהובילה לחקירה משטרתית, ולהגשת כתב האישום, נגד בכירים בקופת החולים, וביניהם המבקש. תוצאות בדיקת מבקר המדינה פורסמו בדו"ח מבקר המדינה בעניין קופת החולים משנת 2010, שחשף שורה של שחיתויות, ניהוליות ואישיות, של חברי ההנהלה הבכירה בקופת החולים.

על פי הטענה, המבקש תרם תרומה משמעותית לעבודת הביקורת, כשפנה, ביוזמתו, למשרד מבקר המדינה, במהלך פברואר 2008, וחשף מידע רב בדבר התנהלותה הקלוקלת של הנהלת קופת החולים. בהמשך, נפגש המבקש, מרצונו, עם חוקרי יאח"ה, ומסר אף להם מידע רב.

לטענת המבקש, הוא ניצב כיום במצב אבסורדי, כאשר בכתב האישום שהוגש נגדו, יחד עם אחרים, הוא מואשם באחת הפרשיות שסייע לחשוף (המפורטת בפרק השני לאישום הראשון, היחיד המיוחס למבקש), בעוד שמעורבים מתוך הנהלת קופת החולים - ש"מיסדו" את שיטת השיווק הבלתי חוקית, ושביניה מואשם המבקש - לא הואשמו בפלילים.

לטענת ב"כ המבקש, חומר החקירה המבוקש יסייע לבסס את טענתו, כי המבקש לא רק שלא הטעה את הנהלת קופת החולים, אלא שההנהלה היא שפעלה, משך שנים רבות, בהפרה של החוק, התקנות והנהלים. משכך, טוען המבקש, מדובר בחומר רלוונטי, באופן מובהק וישיר, לבירור האישום נגדו. מעבר לאמור, החומר המבוקש עשוי לסייע בביסוס טענות מקדמיות, ובהן: אכיפה בדרגות, שיהיו בלתי סביר והגנה מן הצדק.

לדברי ב"כ המבקש, החומרים אמנם מצויים בידי משרד מבקר המדינה, אולם, מדובר ברשות מרשויות המדינה, הפועלת בשיתוף פעולה עם הפרקליטות, כך שאין לומר כי מדובר בחומר הנמצא מחוץ להישג ידה של המאשימה, ומשכך להוביל למסקנה כי אין עסקין בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ.

ב"כ המבקש הבהיר כי ניסיונותיו לקבל במישרין את החומר המבוקש מידי משרד מבקר המדינה נתקלו בסירוב.

עמדת המשיבה

4. לטענת ב"כ המשיבה, בשל היעדר זיקה בין חומר החקירה המבוקש לבין כתב האישום - החומר המבוקש אינו מהווה חומר חקירה. לדבריה, ברשות מבקר המדינה חומר רחב היקף, שבחן היבטים נרחבים הנוגעים לפעילות קופת החולים. חומרים שהעלו חששות למעשים פליליים הועברו על ידי משרד המבקש לידי משטרת ישראל, ומעבר לחומרים אלה - שכלל והם מהווים "חומר חקירה", הועברו למבקש במלואם - אין בידי משרד המבקש חומר רלוונטי נוסף.

המשיבה הדגישה כי החומר המבוקש אינו מצוי בידיה, באופן המחזק את טענתה כי אין מדובר ב"חומר חקירה". יתרה מזו, הבקשה כללית ורחבה, שכן המבקש לא הצביע על מסמך מסוים, או על סוג מסמכים מסוים ואף לא העלה יסוד של ממש להנחתו כי החומר המבוקש ישפיע על בירור האשמה.

לתגובת ב"כ המשיבה צורף מכתב - חתום ע"י עו"ד וינוגרד, סגנית בכירה למנהל אגף הייעוץ המשפטי במשרד מבקר המדינה - במסגרתו הביע משרד מבקר המדינה התנגדות עקרונית להעברת החומרים, המבוססת על מעמדו המיוחד של מוסד מבקר המדינה.

במכתב נטען, כי שימוש במשרד כ"צינור" להעברת חומר בעקיפין מהגופים המבוקרים, שהם לרוב מקור החומרים שבידי משרד המבקר, יפגע פגיעה משמעותית בעבודת הביקורת של מבקר המדינה, וביחסי האמון והדיסקרטיות שהם נשמת אפה של מלאכת הביקורת. מה גם, שקיימת חלופה לקבלת החומרים המבוקשים ממשרד מבקר המדינה - באמצעות אמצעי הגילוי והעיון הקבועים בדין, ניתן לפנות במישרין אל קופת החולים, או לגופים מבוקרים רלוונטיים אחרים, שהעבירו חומר לידי מבקר המדינה.

כן הודגש כי העברת חומרים עשויה להוביל לחשיפתם, בעקיפין, של חומרים סודיים או החוסים תחת חסינות שונים, שכן חובת הגילוי כלפי משרד מבקר המדינה חלה אף על חומרים סודיים או חסויים.

עוד הוזכרו במכתב חובתם של עובדי משרד המבקר לשמור על סודיות המידע לו הם נחשפים בעבודתם, הקבועה בסעיף 23 לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958, וקביעת סעיף 30(א) לחוק זה, לפיו דו"חות, חוות דעת או כל מסמך אחר שהוציא או הכין המבקר במילוי תפקידיו, לא ישמשו ראיה בכל הליך משפטי או משמעתי.

השלמת טיעונים בעניין המסגרת המתאימה לדיון בבקשה

5. בדיון בבקשה, שהתקיים ביום 20.11.16, הפנה בית המשפט את תשומת לב ב"כ הצדדים לכך שבנסיבות המתוארות, יש לבחון את האפשרות לפיה ההליך המתאים לדיון בבקשה הוא לפי סעיף 108 לחסד"פ - הנדון בפני המותב העיקרי ובמסגרתו רשאים צדדים שלישיים להביע עמדתם ביחס לבקשה - וזאת להבדיל מבקשה לקבלת חומר חקירה, לפי סעיף 74 לחסד"פ.

לבקשתם, ניתנה לב"כ הצדדים הזדמנות להשלים טיעוניהם בשאלה זו.

6. בהשלמת טיעונו בכתב, טען ב"כ המבקש כי לדידו המסגרת הנורמטיבית המתאימה לדיון בבקשה היא סעיף 74 לחסד"פ. זאת - במיוחד - לאור הרלוונטיות של החומרים המבוקשים להגנתו של הנאשם.

להשלמת הטיעונים צרף ב"כ השיב מכתב, מיום 27.11.16, מאת מר בעז ענר, לשעבר המשנה למבקר המדינה, ומי שריכז את הביקורת בעניין קופת החולים. מהמכתב עולה, כי מהיכרותו של מר ענר את החומרים המצויים בידי משרד מבקר המדינה, ולאחר שבחן את החומרים שהועברו לידי ב"כ המבקש, סבור מר ענר כי במשרד המבקר "**חומר רלוונטי רב נוסף שהביא למסקנה שהפעולות לשיווק ולגיוס מבוססים בקופת חולים מאוחדת נעשו בהכוונה וניהול של הנהלת הקופה הבכירה בראשות מר עוזי סלנט** (מנכ"ל קופת החולים בתקופה הרלוונטית לכתב האישום - י.ל.). **למיטב הבנתי, לחומר נוסף זה יש משמעות רבה לביורר העובדות לאשורן באישום המיוחס למר חברוני, ולהגנתו.**"

לאור הדברים, חידד ב"כ המבקש את בקשתו וביקש לקבל לעיונו אך את החומרים שהביאו למסקנת דו"ח מבקר המדינה, לפיה בכירי קופת החולים, ובראשם מר עוזי סלנט, הם שהובילו והנהיגו את הפרקטיקות לשיווק וגיוס מבוססים מושא כתב האישום.

7. ב"כ המאשימה, בהשלמת הטיעונים בכתב, טענו כי המסגרת הנורמטיבית המתאימה לדון בבקשה היא סעיף 108 לחסד"פ. זאת היות והחומרים המבוקשים אינם נמצאים ברשות המאשימה, בשל התנגדות משרד המבקר לבקשה, כמתואר לעיל, ועל מנת לאפשר למשרד המבקר להביא עמדתו ונימוקיו בפני בית המשפט.

דין

8. השאלה העולה בבקשה זו נוגעת ליחס שבין סעיף 74 לחסד"פ, שעניינו עיון בחומרי חקירה, ובין סעיף 108 לחסד"פ, שעניינו צו להמצאת מסמכים ומוציגים. המבקש סבור, כי המסגרת הדיונית המתאימה לבקשתו לקבלת חומרים ממשרד מבקר המדינה, מצויה במסגרת הוראתו של סעיף 74(ב), הקובע כי:

"נאשם רשאי לבקש, מבית המשפט שאליו הוגש כתב האישום, להורות לתובע להתיר לו לעיין בחומר שהוא, לטענתו, חומר חקירה ולא הועמד לעינוו"

המשיבה, מנגד, סבורה, כי המסלול הדיוני המתאים לבקשה הוא ההליך הקבוע בסעיף 108, לפיו:

"בית המשפט רשאי, לבקשת בעל דין או מיזמת בית המשפט, לצוות על עד שהוזמן או על כל אדם אחר להמציא לבית המשפט במועד שיקבע בהזמנה או בצו, אותם מסמכים הנמצאים ברשותו ושפורטו בהזמנה או בצו."

9. בית המשפט העליון נדרש, בשורה של פסקי דין, למבחנים שלפיהם ייקבע באיזה מן המסלולים על נאשם, המבקש לקבל לידיו מסמכים, לבחור (ראו, בין היתר: בש"פ 9305/08 פלוני נ' בית ספר אל מאמוניה לבנות (3.12.2008); בש"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שיינר (23.1.2014) (להלן: "עניין שיינר"); בש"פ 8685/13 רוני יעקוב נ' מדינת ישראל (29.01.2014) (להלן: "עניין יעקוב")).

10. לאחר שבחנתי את מכלול הנסיבות, את טעמי הבקשה ואת טיעוני ב"כ הצדדים, סבורני כי המסגרת הנורמטיבית המתאימה לדיון בבקשה היא בהליך לפי סעיף 108 לחסד"פ, ומשכך החלטתי לדחותה. להלן טעמי.

א. החומר המבוקש אינו מצוי בידי המשיבה - בעניין שיינר, הציע בית המשפט כי "נקודת המוצא לדיון צריכה להיות טכנית: אם החומר נמצא בידי התביעה יחול סעיף 74 לחסד"פ, ואם החומר אינו בידי התביעה יש להעדיף את סעיף 108 לחסד"פ" (עניין שיינר, פסקה 21). זאת, לאור הנחת היסוד בשיטתנו, כי התביעה ממלאת את חובותיה במיומנות ובהגינות, ומשכך, יש להניח שחומר שלא נאסף לצורך החקירה, ולכן אינו נמצא בידי המאשימה, אינו בגדר "חומר חקירה" (ראו: בש"פ 9322/99 מסארוה נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 376, בעמ' 381).

עם זאת, אין בעובדה שהחומר המבוקש אינו מצוי בחזקת המאשימה, בכדי להכריע באופן חד משמעי

בשאלה אם אופן גילוי הראוי הנו בהתאם לסעיף 74 או 108 לחסד"פ. כך, ייתכנו מקרים שבהם חומר שצריך להימצא בידי המאשימה, בשל היותו "חומר חקירה" במובהק, אינו מצוי בידיה אף כאשר לא ניתן למצוא פגם בהתנהלות המאשימה. וכפי שנפסק לא אחת, בסופו של יום, תוכרע השאלה אם מדובר ב"חומר חקירה", בראש ובראשונה, לפי הרלוונטיות של החומר לאישום ולהגנתו של הנאשם (בג"ץ 9264/04 מדינת ישראל נ' בית משפט השלום בירושלים, פ"ד ס(1) 360 (2005), פסקה 9).

בענייננו, וכפי שיפורט להלן, השתכנעתי שלא ניתן לשלול, כבר בשלב זה, את האפשרות שבחומר המבוקש מצויים מסמכים שימצאו רלוונטיים להגנת המבקש. לפיכך, למרות שהחומר המבוקש אינו נמצא בידי המשיבה, כאמור אין די בשיקול זה לבדו כדי להוביל לדחיית הבקשה לגילוי חומרי חקירה.

ב. טיב החומר - "מבחן הרלוונטיות" - כאמור, משקל מרכזי בהכרעה אם חומר מסוים מהווה "חומר חקירה" ינתן לשאלת הרלוונטיות של החומר המבוקש לשאלות שבמחלוקת. המגמה היא לפרש את המונח "חומר חקירה" באופן רחב, ככולל כל חומר הקשור במישרין או בעקיפין לאישום, כשהבדיקה נערכת על פי פוטנציאל ההגנה של הנאשם (עניין **שיינר**, פסקה 11). עם זאת, ועל אף הגישה הליברלית בהגדרת "חומר חקירה", חומר שאינו קשור לתשתית הראייתית שעליה מבוסס האישום, לא יוכר כ"חומר חקירה" (בש"פ 2242/16 מדינת ישראל נ' **זוהר מזרחי** (31.3.2016), באותו עניין ביקש הנאשם לעיין ב"כל תיקי החקירה וכתבי האישום שהוגשו על ידי רשויות האכיפה ב-3 השנים האחרונות", בעבירה בה הואשם, במטרה לבסס טיעון של אכיפה בררנית). כאשר החומר המבוקש אינו קשור בתשתית הראייתית נשוא כתב האישום, הרי שהמסלול של סעיף 108 לחסד"פ מתאים יותר - לאיתורו, והעברתו לסנגוריה - של החומר האמור.

לאור האמור, אני מוצא כי הגדרתו הראשונית של המבקש את חומר החקירה המבוקש - "כל החומרים אשר שימשו את משרד מבקר המדינה בהכנת דוחות הביקורת בעניין קופות החולים" - חולשת על היקף חומרים רחב מאוד, וסביר להניח שמרבית החומר אינו רלוונטי ישירות להגנת המבקש באישום המיוחס לו, או לשאלות שבמחלוקת. מסקנה זו מתיישבת אף עם עמדתו העדכנית של הסנגור, שבהשלמת טיעוניו, צמצם את היקף החומר המבוקש ל"חומרים שהביאו למסקנת דו"ח מבקר המדינה לפיה בכירי קופת החולים, ובראשם מר עוזי סלנט, הם שהובילו והנהיגו את הפרקטיקות לשיווק וגיוס מבוטחים נשוא כתב האישום".

בשים לב למכתבו של מר ענר, ומבלי לקבוע מסמרות, השתכנעתי, שבשלב זה, לא ניתן לשלול את האפשרות, כי בידי מבקר המדינה חומרים שעשויים לסייע להגנת המבקש.

ג. שמיעת עמדתם של הגורמים הנוגעים בדבר - שיקול מרכזי בהכרעה אם החומר המבוקש מתאים לידון לפי סעיף 74 לחסד"פ או שמא לפי סעיף 108, נוגע בשאלת השלכת ההחלטה על גילוי החומר על צדדים שלישיים. זאת, היות ובדיון לפי סעיף 108 לחסד"פ, ניתנת זכות טיעון למחזיק בחומר האמור

לשטוח את טענותיו, בעוד שדין בבקשה לפי סעיף 74 נערך, ככלל, "במשולש תביעה-נאשם-בית משפט, מבלי שבמהלך הטבעי של הדין בבקשה, יש לצדדים נוספים זכות טיעון" (עניין יעקוב, פסקה 9).

בעניינו, כפי שתואר לעיל, הובאה התנגדותו של משרד מבקר המדינה לידיעת בית המשפט, בעקיפין, וממנה עולה כי למשרד המבקר נימוקים כבדי משקל בנידון, הראויים להישמע ישירות. ב"כ המאשימה הצהירו כי אינם מוסמכים לייצג את עמדת מבקר המדינה.

ד. זהות המותב אשר ידון בבקשה - שיקול נוסף המצדיק כי הדין בבקשה יערך לפי סעיף 108, נעוץ בזהות המותב הדין בבקשה. בעוד שבקשה לפי סעיף 108 מובאת בפני המותב שדן בתיק העיקרי, הרי שבקשה לפי סעיף 74 מובאת בפני מותב אחר. קיים יתרון, לפיו המותב הדין בתיק העיקרי, המכיר את התיק על בוריו וחשוף ל"תמונה הרחבה", הוא המותב שיכריע איזה חומר אכן רלוונטי, ועשוי לתרום להגנת המבקש. בידי מותב זה, הכלים הטובים ביותר כדי לאזן בין זכותו של הנאשם להליך הוגן, לבין זכויות ואינטרסים של צדדים שלישיים העשויים להיפגע מהעברת חומרים לידי הסנגוריה.

11. קודם חתימת ההחלטה, הגישה המשיבה בקשה לעכב את מתן ההחלטה.

לדברי ב"כ המשיבה, בעקבות טענות המבקש לקיומן של תרשומות ספציפיות המתעדות שיחות שנערכו על ידי אנשי משרד מבקר המדינה עם עדי תביעה בתיק, פנו ב"כ המשיבה אל משרד מבקר המדינה, כדי לבדוק אם חומרים אלה מצויים בידו, ולבקש שיועברו לעיון המשיבה. עיכוב מתן ההחלטה נועד לאפשר לב"כ המשיבה למצות הליך זה.

בתגובה, הגיש הסנגור בקשה להכרעה בבקשה. ב"כ המבקש רואה בפניית המשיבה אל משרד מבקר המדינה חזרה מהטענות העקרוניות לפיהן כל החומר הרלוונטי, שנמצא בידי מבקר המדינה, הועבר זה מכבר, וכי החומרים המבוקשים אינם תחת שליטת המשיבה. עוד הזכיר ב"כ המבקש את לוח הזמנים הדוחק, המצדיק מתן החלטה בהקדם.

אין בטיעונים אלה כדי להשליך על שאלת מסגרת הדין המתאימה לדין בבקשה, ומשכך לא מצאתי לנכון לעכב את מתן ההחלטה בבקשה.

12. לאור משקלם המצטבר של הטעמים המפורטים לעיל, סבורני כי האפיק המתאים לדין בגילוי החומרים נשוא הבקשה הוא במסגרת דין לפי סעיף 108 לחסד"פ, ומשכך, דין הבקשה להידחות.

בקשה 32 - מסמכים מפרקליטות מחוז ת"א (פלילי) ובקשה 41 - תיעוד פגישות הנאשם עם המשטרה

13. בתגובות ב"כ המשיבה, כמו גם בדין בבקשות שנערך ביום 20.11.16, הבהירו ב"כ המשיבה כי פעלו

לאיתור החומרים המבוקשים, וכי לא נמצאו חומרים שטרם הועברו למבקש. אי לכך, ניתנה החלטה לפיה תעביר המשיבה לידי המבקש, עד ליום 6.12.16, הצהרות בכתב של הגורמים המוסמכים בגופים הרלוונטיים - פרקליטות מחוז תל אביב (פלילי) ומשטרת ישראל - ביחס להעברת חומר החקירה לידי ב"כ המבקש.

מאחר שלא הוגשה בקשה נוספת בנידון, רואה בית המשפט בהעברת ההצהרות בכתב כאמור, מילוי בקשת הסנגוריה לקבלת חומר החקירה המבוקש, ובכפוף לכך, הבקשות נדחות.

סוף דבר

14. לאור כל האמור לעיל, נדחות בזאת כל הבקשות לקבלת חומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ (בקשה 30, בקשה 32, בקשה 41).

המזכירות תשלח ההחלטה לב"כ הצדדים ותוודא טלפונית קבלתה.

ניתנה היום, ט"ו כסלו תשע"ז, 15 דצמבר 2016, בהעדר הצדדים.